

Tillsynsåret 2024

Överförmyndare

Länsstyrelsen
Stockholm

Titel: Tillsynsåret 2024 - Överförmyndare
Författare: Länsstyrelsen Stockholm
Diarienummer: 26476-25-2
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Länsstyrelsen

Länsstyrelsens tillsynsår 2024

Vi som arbetar med överförmyndartillsyn på Länsstyrelsen i Stockholm har sammanfattat året 2024. Under 2024 besökte vi 24 av de 27 överförmyndare vi hade tillsynsansvar för under året och vill nu dela med oss av det vi sett.

Er tillsyn av förmyndare, gode män och förvaltare har en stor betydelse för att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling beträffande personer med begränsade möjligheter att bevaka sina egna intressen. Syftet med vår tillsyn är att upptäcka, påtala och se till att ni åtgärdar de brister som finns i verksamheten. Vår tillsyn är ett led i att skydda de enskilda personer som samhället har åtagit sig att skydda från att lida rättsförluster. Vårt mål är också att vår tillsyn ska fungera både förebyggande och rådgivande och vill därför med den här rapporten lyfta några frågor som vi sett under våra inspektioner 2024.

Från och med den 1 januari 2025 har Länsstyrelsen i Stockholm endast tillsyn över överförmyndarverksamheterna i Stockholms och Gotlands län. Detta innebär att antalet tillsynsobjekt nu är 18 överförmyndare och överförmyndarnämnder fördelat på 16 kanslier.

Vi uppmanar er att fortsatt vända er till oss för råd och stöd på:
kommun.och.stiftelsetillsyn.stockholm@lansstyrelsen.se

Tack för det gångna året och på återseende!

Anton Tysklind, Maria Askerlund och Anna-Karin Alm
Enheten för kommun- och stiftelsetillsyn
Länsstyrelsen Stockholm

Nationell tillsynsplan

Länsstyrelserna har nationellt beslutat om en tillsynsplan för åren 2023–2024. Tillsynsplanen innehåller följande fokusområden, vilket också speglas i våra tillsynsrapporter.

- Kontrollera att överförmyndarens granskning av redovisningshandlingar genomförs på ett korrekt vis. Länsstyrelsen ska därvid särskilt granska överförmyndarens kontroll av att överförmyndarspärrear finns på bankkonton.
- Särskilt kontrollera överförmyndarens handläggning och tillsyn i ärenden där överförmyndaren nyligen har samtyckt till överlåtelse av fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom.
- Kontrollera överförmyndarnas hantering av ärenden där det finns en god man förordnad enligt 11 kap. 2 § FB och särskilt de ärenden där en god man är förordnad med anledning av att omyndiga lånat ut pengar till anhörig.
- Särskilt granska hur överförmyndare ändrar arvodesbeslut samt hanterar överklaganden av dessa beslut.

För åren 2025–2026 har länsstyrelserna beslutat om en ny nationell tillsynsplan med nya fokusområden.

Vad vi har noterat under året

Hantering av överklagade beslut

En av de vanligast förekommande bristerna vi stött på under 2024 är hur överklagade beslut har hanterats, särskilt när det kommer till att skicka vidare beslut till tingsrätten. I länsstyrelsens årsrapport avseende år 2023 lyfte vi ändringar av beslut då även hanterande av överklagade beslut var en del av det avsnittet. Med anledning av att vi alltjämt ser brister i hanteringen av överklagade beslut vill vi lyfta detta avsnitt igen.

Om ett myndighetsbeslut överklagas kan myndigheten ändra beslutet om det uppfyller de kriterier som ställs upp i 38 § FL. Förutom att kraven i 38 § FL ska vara uppfyllda för att kunna ändra beslutet får inte heller överklagandet med tillhörande handlingarna redan lämnats över till den överprövande instansen, exempelvis tingsrätten (39 § FL). Om inte överklagandet avvisas för att det kommit in för sent ska överklagandet lämnas över till överinstansen skyndsamt. Om beslutet ändras enligt 39 §

FL ska även det nya beslutet skickas vidare till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet. Enligt JO ligger det i sakens natur att detta överlämnande måste ske utan dröjsmål och JO har vid flera tillfällen uttalat att tiden som regel inte bör överstiga en vecka (se bl.a. JO 1995/96 s. 314)

Om ni vill läsa mer, se 39 § FL, Lundmark & Säfsten, Förvaltningslagen: en kommentar (9 juni 2023, Norstedts juridik), kommentaren till 39 § samt JO 1995/96 s. 314.

Sammanfattningsvis innebär ovanstående att ett beslut som överklagas ska skickas vidare till tingsrätten oavsett om överförmyndaren omprövar beslutet eller inte. Gällande under vilka omständigheter en överförmyndare kan ändra ett beslut, se Länsstyrelsens årsrapport för 2023.

Huvudmannen har inte fått yttra sig inför beslut

Innan överförmyndaren tar ställning till om samtycke ska lämnas till en förvaltningsåtgärd av större vikt ska bland annat den som har god man eller förvaltare beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsförlust (se 16 kap. 9 § FB). Enligt förarbeten anses till exempel överlåtelse eller förvärv av fast egendom vara en förvaltningsåtgärd av större vikt (se prop. 1993/94 s. 283). Av detta följer vidare att när överförmyndaren förordnar en god man eller förvaltare för någon som har fyllt 16 år, exempelvis vid ett byte, ska överförmyndaren ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske (se 11 kap. 16 § FB). Även efter en ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare ska överförmyndaren enligt 11 kap. 21 § FB ge den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Vi vill med detta uppmana samtliga kommuner att ha tydliga rutiner för att bereda huvudmannen tillfälle att yttra sig inför beslut av större vikt. Ett godmanskap bygger på huvudmannens samtycke och att inte bereda denne tillfälle att yttra sig kan ses som en inskränkning i huvudmannens självbestämmande.

Bristfällig handläggning i förmynderskap

I flera rapporter har Länsstyrelsen under 2024 riktat kritik mot kommuner för bristfällig handläggning i förmynderskap.

I flera ärenden har vi sett bristande kontroll när barn varit delägare i arvskiften. Det har handlat om otydliga beslut där det inte stått klart huruvida barnet blivit tilldelad det hen haft rätt till i skiftet och avsaknad

av uppföljning gällande att arvet faktiskt sätts in på ett spärrat konto i barnets namn.

Bristfällig uppföljning är en återkommande kritikpunkt när det kommer till förmynderskap. Vi vill uppmana samtliga kommuner att ha tydliga rutiner gällande handläggning av förmynderskap och se till att ärendena präglas av en aktiv handläggning.

Vi uppmanar er att fortsatt vända er till oss för råd och stöd på:
kommun.och.stiftelsetillsyn.stockholm@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Stockholm

www.lansstyrelsen.se/stockholm